

RESSORGIMENT

SUMARI

L'alerta. — Homenatge Nacional a Pompeu Fabra. — En defensa de la Cultura Catalana.
— H. NADAL I MALLOL: Joan B. Llonch ha mort. — LLUIS VILA: Una obra que reclama
ajut. — A. TONA I NADALMAI: Esbargiments mitològics. — P. SAMPERE: Les reivindicacions
nacionals de Lusàcia. — FERRAN CANYAMERES: Paisatges del Vallès. — RAMON
FABREGAT: Catalans que han oblidat la Pàtria — VICENÇ BERNADES: Al voltant del
llibre del canonge Cardó. — Més llibres catalans. — Fira de vell i nou. — Notícies

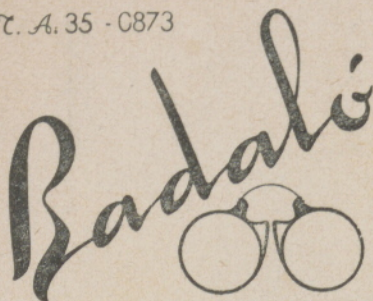
GRAVATS: Portada original de Ramon Arquer: — Joan B. Llonch. — Buenos Aires:
Vista panoràmica amb l'edifici Cavanagh. — Montseny: la cresta de Les Agudes. — Sant
Celoni: Vista general de la població

GENER 1948 ★ OFICINES: PERGAMINO 244, BUENOS AIRES ★ NUMERO 378

(Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N.º 233578)

T. A. 35 - 0873

A. FELIU BADALÓ & CIA.
ÓPTICA - FOTOGRAFIA - ORTOPÈDIA

Fabricació de tota classe de cristalls per a corregir els defectes visuals.

Revelacions i còpies fotogràfiques en el dia.

FAIXES ortopèdiques de vestir i Braguers.

LAVALLE 962

Sastreria Joaquim Pastells

SARMIENTO 733

Tel. 31-4324

Cuines Econ. Torradores - Gispert Germans

B. DE IRIGOYEN 972

Tel. 23-3240

Tintoreria "LOS 3" - Mafriche, Aragonès i Cia.

LEZICA 4469

Tel. 60-18 27

Assegurances - Pere Cerezo

MORETO 188

Josep Barons, pedicur

SARMIENTO 833

Tel. 35-0161

Sigueu previsors. Feu-vos socis del

[Quota mensual \$ 2,50

"MONTEPIO DE MONTSERRAT"

Misiones 141

Institut Llonch de Fontova

Directora: Fca. LLONCH de FONTOVA

30 Anys d'Ensenyança Professional

Tall i Confecció

Des dels primers mesos l' alumna pot tallar i confeccionar els seus vestits.

Cotilles i Faixes, inclús ortopèdiques Capells

Curs pràctic sense teoria.

Preparem per a l'ingrés a casa de Modes

Labors i Elenceria

Dibuix - Pintura - Música

Cursos abreujats per a professionals.
Exàmens lliures.

Atorguem Diplomes

(Mencionant aquesta revista gaudirà d'un descompte en la mensualitat)

Sol·liciti informes a:

Rivadavia 1966

Buenos Aires

Recorden:

*Una gran Floreria Moderna
al servei del Bon Gust*

ASSISTÈNCIA SOCIAL

Secció permanent del "Casal de Catalunya"

Recomanem als Socis del Casal d'interessar-se per aquesta Secció, fundada en ajut dels catalans necessitats. Hom es pot adherir amb qualsevol aportació periòdica voluntària, i les quotes poden ésser igualment de socis com de familiars. Aroteu-vos-hi si us plau.

EL SIMBOL D' AQUESTA MARCA

empara la més alta qualitat en faixes i cotilles de vestir i en faixes d'indole medicinal (estómac calgut, ranyó mòbil obesitat, operats, maternitat, etc.) La Casa Porta, pel seu prestigi i seriositat, és l'establiment de confiança, no tan sols en faixes de tota mena, sinó també en articles ortopèdics, Mitges i benes elàstiques, braguers per a les hèrnies, espatlleres, etc.

Sol·liciti Catàlegs i Preus

Antigua
casa **PORTA**

SARMIENTO 1185

EMÍLIA LLORENS
ARQUITECTE

Alberto Vignes 1265

T. A. 658 (Haedo) 1001

HAEDO F.C.O.

RESSORGIMENT

ANY XXXIII

BUENOS AIRES, GENER 1948

NÚM. 378

L' A L E R T A

NOMS QUE COMPROMETEN. — Triar nom per a determinar el caràcter d'una cosa o el d'una institució no és pas tan fàcil com sembla. Són molts que creuen que *el nom fa la cosa*; i s'esmercen a trobar-ne un que satisfaci llur daler d'aparentar més que llur afany de ser. Creuen ingènuament que una denominació brillant a una entitat per si sola atreurà la gent com la mel a les mosques, i si es proposen amb un tret matar dos ocells, no res millor que un nom que us guanyi el cor per a complir la funció a què l'han destinat.

Obliden, però, aquests especuladors de la candidesa humana, que la confusió i l'engany tenen un límit, sobretot si manquen de talent i de sagacitat per a jugar amb la bona fe dels altres.

Suara s'ha comprovat un cas d'aquests. Una entitat amb nom ambiciós, car a l'esperit, que ha vingut fent la viu-viu uns anys sortejant com ha pogut els obstacles per tal de demostrar un daler inexistent en els seus dirigents d'enaltir i conrear la cultura de la nostra pàtria, tot de sobte aquests, oblidadissos de la consigna donada, cauen en la feblesa d'exterioritzar llur veritable sentir en afers culturals catalans i en patriotisme i cometen la més sagnant de les ironies en detriment de la cultura catalana: organitzaren un acte *artístico-musical* que no tingué res de cultural català. En canvi, el flamenquisme espanyol hi féu de les seves. Un acte renyit per complet amb l'esperit i la cultura de Catalunya.

La caiguda és greu i no serem nosaltres que la co-

brirem amb el silenci. Als comentaris, acerbs i raonats, que ha provocat el greuge, "Ressorgiment" hi uneix el seu, no menys ferm.

Tanmateix hi ha noms que comprometen i el de l'entitat de referència, ambicions en alt grau, compromet i obliga els seus dirigents a una responsabilitat de la qual, desgraciadament, han demostrat estar mancats.

RESPONSABILITAT. — Hem escrit el mot i se'ns arrapa al magí instant-nos a no deixar-lo de banda. Serà que l'hem aplicat indegudament? Sortosament el diccionari ens aclareix el dubte: *Qualitat de responsable; obligació de respondre d'una cosa*. Sí, aquest és el cas.

Però, per associació d'idees, ens ve ara al pensament que la collectivitat catalana està cridada, al començ de cada any, a una funció importantíssima pel que fa a la direcció i orientació de la seva institució cabdal: l'elecció o tria de la meitat dels seus dirigents. I, és clar!, davant la desviació dels fins per als quals, si ens atenem al seu nom, fou creada l'entitat a què ens referim en el comentari precedent, no podem estar-nos de donar l'alerta als socis del casal dels catalans de Buenos Aires i dir-los que vulguin estar a l'aguait dels esdeveniments a fi d'evitar que la nostra primera entitat pugui caure algun dia en una vergonya semblant. Que cuidin, en elegir els noms de llur preferència, que siguin els de patriotes provats, d'homes que sentin la responsabilitat que, en els actuals moments de dolor per què passa Catalunya, imposa una conducta recta, clara i noble: homes que estiguin a cobert de tota sospita confusionària i no els guïï altra dèria, altre afany, que ésser útils a la collectivitat, al casal i a Catalunya, sense reserves mentals o ideològiques. En una paraula, que siguin catalans; però de debò.

Homenatge Nacional a Pompeu Fabra

EL mes entrant, Pompeu Fabra, el restaurador del nostre idioma, complirà 80 anys. El faust aniversari trobarà el Mestre a l'exili, sota l'emparr de França, per haver estat un home fidel a la seva pàtria i als seus ideals de llibertat i democràcia. Quan Catalunya va caure i es produí l'èxode, Pompeu Fabra seguí la sort dels seus germans camí de França, on ha continuat la seva obra a favor de la llengua catalana, malgrat les penúries i vicissituds que ha hagut de passar.

Ara complirà vuitanta anys. Si Catalunya pogués expressar el seu pensament i hi hagués llibertat per a actuar, Pompeu Fabra seria homenatjat per tot el nostre poble. Però la Catalunya de l'interior està subjugada i és la de l'exterior, aquella que hagué d'exiliar-se perseguida per les hosts ferotges rifenyo-falangistes, que en nom de tots els ca-

talans es disposa a retre homenatge a l'home exemplar que ha redreçat el nostre idioma i que, a l'exili, tan bell exemple ha donat de patriotisme i de dignitat treballant incansablement per Catalunya i per l'enaltiment i puresa del seu idioma.

"Cultura Catalana", de París ha llançat la idea, i de seguit se l'han feta seva el Govern de Catalunya a l'exili, que li ha donat l'aprovació. El Comitè Nacional d'homenatge que s'ha constituït el presideix un altre català exemplar, l'eximí artista Pau Casals, i és integrat per les figures cabdals de la intel·lectualitat catalana esparses pel món. També figuren en el Comitè l'Institut d'Estudis Catalans i la Institució de les Lletres Catalanes, i el Comitè Executiu és format pels senyors J. Quero-Molares, president; Ferran Canyameres, tresorer; Joan Alavedra, Pau Cirera, Julià Gual,

Rafel Tasis, J. Torres-Ibern i Eugeni Xammar, secretaris.

"Ressorgiment" ha rebut d'aqueix Comitè l'encàrrec de divulgar la nova i cooperar a la seva realització. És un honor per nosaltres, que acceptem joiosos. D'ací que recomanem a tots els catalans que vulguin contribuir a fer més gran l'homenatge i es vulguin inscriure a les llistes que hi ha obertes al Casal de Catalunya i a "Ressorgiment". L'Homenatge consistirà en el lliurament al Mestre Pompeu Fabra d'una medalla d'or que s'adquirirà per subscripció popular. La quota per a contribuir-hi ha estat fixada en un pessó, a fi que tothom pugui figurar, com diu el Comitè Executiu, a les "lístes d'honor de la gratitud i de la fidelitat".

Donada l'escassetat del temps, hom recomana que les aportacions es facin immediatament. Si es demoren no hi seran a temps.

En defensa de la Cultura Catalana^(*)

(Acabament)

L'ADVENIMENT de la República Espanyola, el 1931, va fer possible que Catalunya —només el Principat de Catalunya i no tots els països de llengua catalana— es constituís en règim d'autonomia administrativa i política, amb el seu propi President i les seves institucions parlamentàries i governamentals. Els catalans trobaren en l'autonomia un camí per al desenvolupament i el foment de les seves aspiracions culturals. Poc temps pogué fruit Catalunya d'aquesta llibertat que, encara que no completa, ja li permetia manifestar-se segons la seva peculiar manera d'ésser. En efecte, organitzades les seves institucions el 1932, sofreix un col·lapse el 1934 i es veu involucrada en la guerra espanyola el 1936, per a ésser brutalment sotmesa al totalitarisme del general Franco i dels seus organismes a començaments del 1939. A desgrat del poquíssim temps durant el qual es regí pel seu propi govern, la Generalitat de Catalunya impulsà de tal manera la cultura que meravella pensar que l'obra realitzada hagi estat materialment possible.

Tot just organitzades l'administració autònoma i l'ordenació econòmica del país, endegats els problemes obrers i agraris per viaranys de justícia i concòrdia, mentre avançava en la seva tasca legislativa, la Generalitat de Catalunya va esmerçar-se de manera molt especialment intensa en la seva labor cultural. Es crearen més de dues mil escoles primàries, i el Patronat Escolar de Barcelona, fundat anteriorment, amplià la seva obra. Es multiplicaren els instituts d'ensenyament secundari, entre els quals figuraren en primera línia els Instituts Escola, que transformaren l'educació mitjana en modernitzar-la i foren el model dels restants centres. Es creà una Escola Normal inspirada en les concepcions pedagògiques més progressives. Es reformà la Universitat, que passà a ésser autònoma i en la qual es crearen seminaris, laboratoris i biblioteques. Es reinstal·laren esplèndidament els Museus d'Art, que es reuniren en el Museu Nacional de Catalunya, es fundà el d'Arqueologia i s'inicià el treball de coordinació dels Museus locals amb el de Barcelona. Fou promulgada una llei de protecció del patrimoni arqueològic, artístic i científic, votada pel Parlament de Catalunya. Mitjançant una altra llei es creà l'Institut d'Acció Universitària i Escolar, que va disposar d'una àmplia base econòmica per tal de resoldre el problema de beques i pensions que fa-

cilitessin l'accés a tots els graus de l'ensenyança a alumnes mancats de recursos i procedents de totes les classes socials. Un Consell de Cultura, integrat pels més distingits representants de la intel·lectualitat catalana, regia la reorganització de les institucions culturals. S'atengué l'ensenyament tècnic i artístic, per la qual cosa es crearen noves Escoles de Belles Arts a Tarragona i a Olot (Escola de Paisatgistes). Es protegiren el teatre i les lletres amb la creació d'importants premis i s'intensificaren els grans concerts simfònics i representacions d'òpera. S'organitzaren congressos, entre els que destacà l'internacional de música, amb gran representació de la música sacra. S'inaugurà un plan per a la valorització de la riquesa històrica mitjançant la conservació i restauració de monuments i la intensificació de les excavacions arqueològiques de la colònia grega d'Ampúries, Tarragona, etc. També s'impulsà la investigació científica. I aquesta tasca no va cessar ni tan sols durant la guerra (1936-1939) sinó que, contràriament, persistí fins al darrer instant de l'existència del Govern de Catalunya. La Generalitat, per mitjà dels seus serveis tècnics, protegí el patrimoni artístic i els fons d'arxius i biblioteques particulars, amb la qual cosa s'evità les destruccions que fàcilment s'haurien pogut produir en la confusió dels primers mesos i, més tard, davant l'amenaça dels bombardejaments de Barcelona, s'evacuaren les col·leccions artístiques i arqueològiques i s'organitzaren, d'acord amb les normes de protecció establertes per la Societat de Nacions, dipòsits en llocs segurs allunyats de les zones de guerra previsible. Al mateix temps es realitzà una selecció de les obres capitals de l'art català històric per a llur exhibició en el Museu del "Jeu de Paume" de París; l'exposició va ésser solemnement inaugurada en març del 1937 pel Ministre d'Instrucció Pública de França, i va obtenir un tal èxit que calgué conservar-la oberta durant diversos mesos, per a traslladar-la després al Chateau de Maisons-Laffitte.

Pràcticament, res de la vasta obra de la Generalitat de Catalunya no subsisteix avui dia. El govern i les organitzacions franquistes, en llur desig d'ofegar la cultura amb la vana pretensió de matar les aspiracions del poble i sobretot amb la seva fúria anticatalana i el desig d'escanyar tot el que pugui representar l'esperit diferencial de Catalunya, ha destruït l'obra del Govern Català o l'ha emmotllada a la seva doctrina centralista i totalitària. La Universitat ha deixat d'ésser una irradiació de cultura per convertir-se en un amorf centre

d'expedició de títols i d'imposició d'una concepció falangista de l'Estat; les escoles diverses han desaparegut o han estat enquadrades al patró oficial del règim amb la finalitat de forjar al seu gust la joventut; les acadèmies han perdut la seva llibertat i avui es veuen supeditades als interessos polítics; les biblioteques han presenciat autes de fe amb els seus llibres no grats al dictador; la majoria d'institucions i centres, considerats nocius, han estat clausurats o ocupats pels partidaris del règim; la llengua catalana durant molt de temps s'ha hagut de constrènyer a la intimitat de la llar i ha estat perseguida àdhuc pels carrers, i si bé és veritat que, avui, les autoritats s'han vist obligades, davant el creixent descontentament, a permetre el funcionament de tres teatres catalans i la publicació d'obres estrictament literàries, en ambdós casos sotmeses a la prèvia censura (recentment ha estat denegat el permís de representació d'una tragèdia de Shakespeare), també és cert que continuen interdicts els periòdics, conferències, rètols comercials, circulars, esqueles i àdhuc sermons eclesiàstics en català; les fundacions han hagut d'emudir; les institucions docents s'han reduït al mínim; la ciència i l'art i la música són així mateix sotmesos a la censura. Com a demostració fefaent de tot el que s'acaba de dir, podrien citar-se múltiples testimonis, tant catalans com de diversos països; això no obstant, no és necessari, ja que totes les persones interessades pel que passa al món i tots els amants de la llibertat i de la democràcia saben que el que hem apuntat només dóna una petita idea de la magnitud dels fets reals.

En el Missatge que els escriptors catalans residents a la Pàtria adreçaren al Congrés Internacional del P.E.N. Club que, sota la Presidència del Príncep Guille, de Suècia, es celebrà a Estocolm pel juny del 1946, després de resumir la tràgica situació, deien angoixosament els seus signants: "Aquesta és la situació a Catalunya. Hem hagut de constatar amb pena que no s'ha alçat quasi cap veu a l'estranger per a denunciar-la. El franquisme ha pogut desenrotllar, sense cap sensible protesta exterior, la persecució més terrible que registra la Història en contra de l'ànima d'un poble i en contra de la llengua en la qual ha pres forma a través dels segles. Potser, per una subtil represàlia del destí, tansols podríem trobar una semblança en la persecució que ha hagut de sofrir la llengua castellana a les Filipines, sota l'ocupació japonesa. Els escriptors catalans ens adrecem, doncs, als nostres col·legues de tot el món per a demanar-los simpatia i auxili. Estem convençuts que una protesta col·lectiva, categòrica, dels escriptors estrangers, podria ésser eficaç i contribuiria al restabliment de la nor-

(*) Missatge adreçat a la U. N. E. S. C. O.

Vegi's el número anterior de «Ressorgiment».

malitat; això és, de la llibertat a què aspirem. Mai, en la clandestinitat i entre perills, no hem deixat de prosseguir la nostra obra, i les publicacions secretes o camuflades d'aquest període donaran fe a les generacions futures de l'esforç realitzat en la nostra voluntat de subsistir. Però un poble, i encara més un poble petit com el nostre, no pot sofrir sense un greu crebant, durant un llarg temps, una persecució tan ruda com la que sofrim des de l'entrada a Catalunya dels exèrcits franquistes, flanquejats pels nazis de Hitler i els feixistes de Mussolini". En aquella ocasió, els escriptors de tot el món, representats en el Congrés d'Estocolm, respongueren a la crida dels seus col·legues de Catalunya i, per unanimitat, expressaren llur "condemna moral de mètodes que es proposen abolir la llibertat de pensament i la llibertat d'expressió, que són essencials per a la creació intel·lectual i artística, i de la política que intenta suprimir les llengües de catalans, bascos i gallecs, les seves literatures i les seves cultures", manifestaren llur simpatia a tots els escriptors demòcrates dels dits països, "encoratjant-los a continuar la seva lluita per la llibertat i els drets humans", i declararen l'"esperança que ja no és llunyà el dia que els escriptors castellans, catalans, bascos i gallecs, col·legues nostres, alliberats ja definitivament d'un règim opressor, podran aportar les seves contribucions, des de cadascun dels seus propis països i d'acord amb el seu respectiu esperit, per contribuir al progrés de la civilització i de la solidaritat de tots els homes".

Segurament l'acord unànime dels escriptors assistents al darrer Congrés Internacional del P.E.N. Club contribuï en gran manera a l'autorització restringida dels opressors en el que fa referència a la publicació i a la representació d'obres catalanes.

I no és quimèric afirmar que si tots els homes que representen la intel·ligència del món expressessin igualment, tan-tes vegades com se'ls oferís l'ocasió, la seva protesta contra aqueix atropell, s'obligaria als opressors a cedir, encara que fos lentament, i amb aquest seu procedir aportarien una nova contribució a la llibertat i al desenvolupament de la cultura.

Ciutat de Mèxic, novembre del 1947.

Per la Fundació Ramon Llull: Dr. Pere Bosch-Gimpera; Antoni Maria Sbert.

Pel P.E.N. Club Català - Secció de Mèxic: Baltasar Samper, J. Roure-Torrent, Agustí Bartra.

Per la Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica: Miquel Ferrer, Ferran Lladent, Dr. Francesc Paniello, Francesc Salvat.

Ha mort Joan B. Llonch

A la darrera hora de l'any 1947 va finir en aquesta capital el senyor Joan B. Llonch, compatrici de marcada significació en els medis musicals argentins i personalitat rellevant de la nostra col·lectivitat.

Joan B. Llonch va arribar a l'Argentina a finals del segle passat. Fa més de cinquanta anys. Lligat per afinitats espirituals —també per parentiu— a la família del que fou el més gran actor del Teatre Català —parlem de Lleó Fontova—, a la mort d'aquest se'n vingué amb la família Fontova ací. Actor també Llonch en la seva joventesa i apassionat pel teatre i, en general, per tota manifestació estètica, ben aviat inicià ací una actuació artística que no havia d'interrompre sinó la mort al llarg de mig segle. Perquè Joan B. Llonch, tant si ha actuat personalment com si ha dirigit o organitzat espectacles, sempre ha estat un artista. Sentia l'art i la bellesa en el més pregon de la seva ànima i es delectava en poder fer sentir als altres aqueixes expressions estètiques que tant dignifiquen i fan més plaent la vida de l'home.

Figureu-vos mig segle enrera com seria de neulit l'ambient artístic d'un país jove com aquest que prou feina tenia en assegurar les seves institucions de govern i anar creant i organitzant tot allò que dóna fe de les inquietuds dels governants per tal d'anar emmotllant la vida del poble i encaminar-lo cap a les manifestacions de l'esperit. Això pel que fa a l'ambient general del país. Quant a la vida dels nostres connacionals, existia un Centre Català sí, però que de català gairebé no en tenia sinó el nom: el patriotisme, als catalans que n'eren socis encara no els havia fiblat el cor. El moviment catalanista que en aquella època començava a prendre embranzida a Catalunya, ací era completament desconegut, i havien de ser, és clar, els catalans novvinguts els que haurien d'escampar la bona nova i encomanar als vells residents la fe en els destins nacionals de la nostra pàtria.

Joan B. Llonch fou un dels primers. Bon nunt arribat ací es féu del Centre Català. N'era president aleshores el doctor Antoni de P. Aleu —suara s'ha celebrat el centenari de la seva naixença—, i Llonch li exposà els seus plans que, de moment, eren d'organitzar representacions de Teatre Català. Plans ambiciosos tanmateix, car Llonch pretenia formar companyia i actuar cada dissabte, almenys, a base d'un abonament per temporada. Al doctor Aleu li plagué la idea, però coneixedor de l'ambient de la casa temia el fracàs. Així i tot, féu possible el projecte, i la temporada de Teatre Català fou un fet no aquell any solament, sinó durant varis anys. I amb èxit insospitat.

Llonch, a part la seva participació personal com actor, comptava amb un element de primera mà: Caterina Fontova, filla del gran actor, qui ja s'havia fet un nom en el teatre Romea de Barcelona. També amb Amàlia Fontova, germana de Caterina, i esposa de Llonch. Els altres integrants foren alguns aficionats que actuaven de tant en tant al Centre, i la senyora Badós, excel·lent actriu a qui Llonch tenia en gran estima.

L'any 1904, va fundar amb els seus cunyats Conrad i Lleó Fontova, pianista i violinista respectivament, l'Institut Musical "Fontova", la Direcció tècnica del qual ha exercit fins a l'hora de la seva mort.

Home dinàmic i organitzador, a ell es deu la fundació d'entitats que han influït poderosament en el desenvolupament de la cultura musical de l'Argentina, tals com la *Sociedad Argentina de Música de Cámara* el Quartet de la qual, sota la direcció de Lleó Fontova, fou integrat per altres artistes catalans prestigiosos, com el violoncel·lista Ramon Vilaclara, el violinista Sánchez-Deyà, i el violista Annibal Canut; l'*Asociación Filarmónica Argentina*, *Ars Chori*, etc.

Amb aqueixes institucions Llonch donà un impuls extraordinari al coneixement de la bona música pel poble argentí, car organitzà a base del Quartet centenars i centenars d'audicions a aquesta capital i a les principals ciutats de l'interior del país.

És de remarcar que fou la iniciativa de Llonch la que dugué el Quartet de cambra a institucions benèfiques i penals per tal que la població sofrent pogués conèixer les pàgines dels grans autors i delectar-se també amb les seves bel·leses.

Durant anys féu alternar les audicions nocturnes per als escollits amb les audicions matinals dels diumenges per al poble, audicions aquestes darreres completaments gratuïtes.

Fundà així mateix Llonch les revistes "Arte y Letras" i "Revista Musical Argentina", en les quals col·laboraren prestigiosos escriptors catalans.

El dia que es faci la història del desenvolupament musical argentí, el nom del nostre connacional Joan B. Llonch ha d'ocupar-hi, amb justícia, un dels primers llocs. Amb motiu del seu traspass, un diari argentí ha dit d'ell que fou "uno de los pioneros de la vida artística y musical del país" i que "trdujo sus esfuerzos en importantes entidades e iniciativas de índole cultural que contribuyeron grandemente a formar la actual conciencia musical de nuestro pueblo".

Com a català, Llonch formà sempre com el primer. Patriota ferm, sentia l'ideal d'alliberament nacional i contribuïa a expandir-lo entre els propis i també entre els estranys, fent-los conèixer la nostra literatura, el nostre patrimoni artístic i científic, etc., sempre que n'hi havia avinentesa. D'ací que en el parlament amb què l'acomiadà al cementiri, l'enginyer Lapieza Cabral pogué parlar de l'amor de Llonch "para su amada Cataluña" i de l'entusiasme que posava sempre en tot allò que es relacionés amb la cultura catalana.

Féu també un dels primers a arreglar-se a les files d'associats a la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Essent Joan B. Llonch president de la Comissió Delegada de Buenos Aires, aquesta es féu veure per les seves iniciatives i pel fort impuls que donà a l'entrada de socis.

Com escriptor, col·laborà a les principals revistes catalanes d'ací, sobretot a "Ressorgiment" des que es fundà. El seu darrer escrit el dedicà al teatre, la passió de la seva vida artística: "Pitarrta anecdòtic", publicat en el número d'octubre passat. Ens havia promès de continuar l'anecdotari però la mort s'hi ha interposat.

Home de cultura sòlida i vasta, Joan B. Llonch fou designat membre del Jurat Qualificador dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats ací Buenos Aires l'any 1941.

I ha mort amb el pensament posat en Catalunya. Dues hores abans que se li cloguessin els ulls per a sempre ens en parlava emocionat, i amb una lucidesa mental que ens sobtà en un home que se'n va del món, encara volgué desfer un error que trobà en un escrit en què es parla de l'actor Enric Borràs i es diu que era "un jovenet que saltava dels quadres d'eficionats a les taules del teatre professional" quan, en 1897, representà, a València, "Terra Baixa" en castellà.

No se'n pot dir jovenet d'un home que ha complert trenta-dos anys—ens deia. Demés —afegí Llonch amb paraula lenta, dificultosa—, abans havíem estrenat junts "Les monges de Sant Aimant", de Guimerà, i ja feia anys que actuava. Escrigui-ho vostè i jo ho firmaré —ens demanà.

No pogué firmar l'aclariment però la seva voluntat queda comolerta.

I així era Joan B. Llonch, en vida: recte en totes les seves coses; exigent amb sí mateix i amb els altres: meticolós, i home de paraula i d'acció que no admetia incompliments ni excuses que no fossin avalades pels fets positius, reals, tangibles.

Hi. Nadal i Mallol

Una obra que reclama ajut

LA Comissió Directiva de la Secció d'Assistència Social del Casal de Catalunya, fins ara més abundosa en propòsits que en mitjans materials per a dur-los a terme, ha pensat que no solament s'hauria d'ajudar aquells compatriotes que per necessitat vénen a tustar la seva porta, ans també fer extensiva l'acció benèfica a d'altres que es troben impossibilitats de fer-ho pels seus propis mitjans i és així que, assabentada que a l'Asil "General Viamonte" d'aquesta ciutat es troben internats uns quants vellets catalans va designar una delegació per a visitar-los, amb idea, naturalment, de fer-los arribar un petit ajut monetari i moral, més aconsoador aquest darrer, puix que, en l'esmentat establiment de caritat no creiem que els manqui res del que és més necessari per a subsistir, però sí, ben segur, quelcom que a ells els sembla una gran riquesa:

poder pendre de tant en tant unes monedetes en tabac i llaminadures, i l'afalac que representa pel seu isolament el que vagin a veure'ls persones que els parlin en la seva llengua. Hi ha entre ells qui no ha rebut visites en cinc, deu i més anys...

Una delegació de senyores hi va anar, temps enrera, a visitar les velletes, i una d'homes els vellets. Tots es van impressionar tant, que van prometre de tornar-hi, i que la diada de Nadal fóra la més adient per a repetir la visita.

El qui sotasigna, Delegat de la Secció, no va poder assistir a la primera, però ens vàrem afegir a la Comissió de senyores per a la visita del dia de Nadal. De primer, visitàrem el departament de dones i després el dels homes. Amics, és un acte entenedridor, de veure l'agraïment d'aquells pobres jais envers les persones que s'han recordat d'ells,

tan poc habituats com estan a rebre visites. Hi ha una velleta menuda, que segons la seva pròpia expressió es mou com un pèsol, i, bell exponent de la nostra nissaga, és la que mou la batuta, car es fica pertot, tot ho sap i res no se li escapa. Ella cus, llegeix, canta al "coro" i dona raó d'on es troben i què fan "fulana i mengana". Es diu Antònia.

—Com va això, senyora Antònia—li diem, ja sabedors del seu nom.

—Bé, molt bé. És dir, jo dic molt bé però dies passats anava tota caiguda. Em va agafar un fred, que no vaig poder ni rentar la roba.

—Són els anys, Antònia, —respon una altra catalana, la senyora Joana.

—Què, els anys, els anys!... És que em vaig encostipar, vet-ho aquí. Jo no he estat mai malalta, i l'altre dia l'hermana Vicenta s'empenyava en què em quedés al llit. No, al llit no m'hi quedo, que no n'estic de malalta. I per més que l'hermana em va renyar, i em deia: "Antònia, amb vostè no es pot, sempre serà la mateixa", tota embolicada me'n vaig anar a cantar al "coro", i li vaig dir: "Genio i figura..."

Ella mateixa va fer la presentació de les altres catalanes, i deixant-les amb les llàgrimes als ulls i plenes d'agraïment, ens vàrem acomiadar d'elles amb promesa que hi tornàrem.

A la part dels homes els catalans hi són més nombrosos. En vàrem saludar catorze, i no eren pas tots, que alguns havien sortit, puix tenen aquesta franquícia aquells que es troben físicament aptes per a fer-ho, i són els que compren les llaminadures i tabac pels que no poden.

—Ah, vostès són del Casal de Catalunya! —ens diu un vellet que fa de porter. (Allí, tot ho fan els mateixos asilats). Mirin, jo ja he fet una llista dels catalans. Encara no hi són tots, però ja la tindrè enllestida per a una altra visita que ens facin, perquè jo crec que no serà la darrera. Veritat?

—No, no serà la darrera. I ara, feu-nos el favor de cridar els catalans, que els volem saludar i fer-los un petit present.

Diligent, replicà:

—Ja els tinc avisats. Mentre vostès visitaven les dones, jo, pensant que després vindrien ací, els he avisat—. I tot dient això ens portà cap a un recó del pati. En venien com cinquanta..., però ell els va cridar. —No, no, solamente los catalanes—. Com que tots se'n venien, els vam haver de dir que no es tractava de cap esdeveniment, que solament anàvem per a saludar els nostres connacionals i parlar amb ells en català. Aleshores es van anar retirant, excepció d'un, que es va fer el tossut, i no saltres, el distret. Com als altres, li vam donar uns pessets i el vam convidar amb una cigarreta.

Potser no sabem descriure l'emoció d'aquells vellets, que alguns han estat socis del Casal i del Centre. Voldríem saber persuadir tots aquells compatriotes que poden fer-ho, d'ajudar la nostra Secció d'Assistència Social, per tal que aquestes visites es poguessin sovintejar i amb més eficàcia, i no solament a aquest Asil, sinó a d'altres i Hospitals, perquè veritablement commou l'alegria i l'emoció que en senten aquesta gent desvalguda, que ja de la vida no esperen res més que el repòs final.

Sortirem de l'Asil admirats del fet que els nostres connacionals que s'hi eixopluguen no es donen per vençuts: feinegen, es mouen, i saben trobar la manera de vèncer la monotonia i el tedí de la vida que els envolta; eixerits, dinàmics, enusiastes encara dins la tardor de llur existència. Però mancats de l'afecte que en les darreries de la vida tant necessitem els mortals.

Per això no ens cansarem de repetir que cal donar-los la impressió que no estan sols; que dins la col·lectivitat catalana hi ha qui cuida d'ells, no pas com una acció caritativa sinó complint un deure sagrat: el que ens imposa la veu de la sang: el deure de fer-nos solidaris de llur dolor i tractar d'apaivagar-lo amb les nostres accions. D'ací que, per aconseguir-ho, reclamem dels nostres germans que poden fer-ho un petit ajut a fi d'enfortir l'obra incipient d'Assistència Social que amb la creació d'aquesta Secció ha iniciat el Casal de Catalunya, la llar de tots els catalans.

Lluís Vila

ESTAMPES DE BUENOS AIRES

Vista panoràmica amb l'edifici Cavanagh, el més alt de la ciutat

Fotog. «Ressorgiment», per Bruguera

ESBARGIMENTS MITOLÒGICS

FA alguns dies que vaig rebre el número 373 de "Ressorgiment" en el qual l'amic Fabregat —Jordi Subirats— formula certes objeccions al meu article: *De l'anglofòbia i de l'anglofília catalanes* que sortí publicat a "La Nostra Revista", de Mèxic. Encara que amb molt de retard, en part per culpa del sistema de correus i d'altra de les meves ocupacions, el contesto avui, per atenció a l'amic i per l'interès que suggereix el tema. Observo, amb força sorpresa, que Fabregat és devot del mite d'una *III República espanyola* favorable als interessos nacionals de Catalunya. Jo no puc creure en el bon resultat d'aquesta nova experiència que es proposa al nostre poble. I, és clar, la seva devoció i la meua incredulitat fan que les nostres opinions, en tota una altra sèrie d'aspectes, prenguin matisos distints. Ja he sostingut, altres vegades, i ho repeteixo ara a l'amic, que les diferències entre república o monarquia, en un pla espanyol, són purament formals i que, per tant, no afecten l'organisme medullar que és l'Estat que exerceix tirania damunt de les nacions peninsulars. En aquesta confusió, entre forma i contingut, només hi podíem caure els catalans que, a causa de la nostra evolució política truncada entre els segles XV i XVI, estem mancats de tradició estatal. No veiem l'evolució completa de l'Estat i encara creiem en bons i mals reis o en la tirania del règim monàrquic, sense fixar-nos en l'aparell que s'ha anat formant, sota la seva ombra, al curs dels segles i en les abstraccions que quasi l'han divinitzat. Cau la pantalla monàrquica i és substituïda per la republicana, però al seu darrera queda l'abstracció estatal i el seu aparell. Vet aquí els nostres enemics. Així: en plural; perquè ens equivocariem encara, si només els sabíem veure en el regust monàrquic de l'aparell i en els interessos creats que el recolzen: casta militar. Església i latifundisme. Aquests són molt importants, però no ho és menys que, sota els auspicis de l'Estat, s'hagi creat una consciència espanyola, una idea d'unitat i de nacionalitat. I l'abstracció Estat es confon amb la Nació i l'entelèquia Espanya. Espanya, per als espanyols, està pel damunt de totes les coses i quan els catalans intentem donar-nos un règim especial, ens miren com a traïdors, perquè als seus ulls la trossegem; i quan ens diem una nació, ho escolten com escoltarien una heretgia; i s'ofenen quan ens senten parlar català o el veuen escrit literàriament. Som, per natura, l'Antiespanya i aquesta màcula no l'esborrarem de les consciències espanyoles per més que prediquem amor i comprensió en-

tre els pobles peninsulars i per més que ens esforcem a ser lleials.

Cert que el republicanisme espanyol, durant la II República, ens era més favorable que el monarquisme. Però cal que es desenganyi l'amic Fabregat; això no es devia pas a uns ideals de justícia ni d'amor. Simplement, ens van fer algunes concessions perquè necessitaven Catalunya per reformar en un sentit democràtic l'Estat espanyol. No en va es deia que érem el baluard de la República. Aquella situació quedà expressada d'una manera definitiva en el mot *conllevancia* del senyor Ortega y Gasset. Momentàniament fou avantatjosa per a nosaltres i difícil per als republicans i socialistes espanyols. El seu poble veia en els estatuts *regionales* una parcel·lació de la pàtria. No trigà a produir-se la reacció dels seculars puntals de l'Estat i entre altres coses es van valer, en la seva campanya de cara a les masses, de l'explotació de la fòbia al separatisme. El preu al qual anem pagant la nostra fanfarroneria d'haver-nos constituït en baluard de la República, ja resulta terriblement car i encara no l'hem acabat de pagar. A l'exili republicans i socialistes s'adonen que el pes i la força de Catalunya no compensa els sacrificis que els cal fer per a donar les concessions que exigim els catalans. Ja sabem com s'han manifestat Maura, Prieto i Sánchez-Guerra. Cal convenir que la posició d'aquests senyors es pot prendre com una actitud personal o d'uns determinats sectors. Tanmateix al costat de les seves posicions, i això sí que és simptomàtic, podem remarcar que el *Partido Socialista Obrero Español* es produeix més unitarista que mai i que el *Partido Comunista de España* ja s'ha cruspit el *Partit Socialista Unificat de Catalunya*. ¿Vol creure l'amic Fabregat que, pels camins que han anat les coses i pels que es comencen a fressar, una *III República* seria millor que l'anterior?

No veig la necessitat d'enganyar-nos amb mites. ¿Que vol dir l'amic amb allò que les forces progressistes anti-imperialistes d'Espanya i els altres pobles peninsulars sota el règim que s'han donat, han convingut a arranjir les seves diferències per la Llei? Res de tot això existeix. A la Península sempre ha imperat una Llei, la del més fort: l'Estat espanyol. I aquí vull sortir al pas d'un altre mite que només serveix per a desorientar al nostre poble. Creu la gran majoria dels catalans que una Nació, Castella, com si això fos possible, s'ha erigit en hegemònica i que domina damunt de totes les altres de la Península, si exceptuem Portugal. Així, almenys, des de la Renaixença, mig en vers mig en prosa, ens entos-

sudim a maleir els castellans, com si ells fossin els autors de totes les nostres desventures, i no veiem aquesta altra entitat històrica: la Corona de Castella. Tal com diu la dita, els arbres no ens deixen veure el bosc. Recordi's que la primera víctima de l'imperialisme d'aquella Corona fou la Nació castellana. L'hagué de sotmetre el Cèsar Carles I i els monarques de la seva sang li xuclaren totes les riqueses i vitalitat. La bescantada Castella, el poble més afligit de la Península, és un veritable cadàver. D'aquella terra viril i orgullosa de l'Edat Mitjana només en queda un testimoni en les seves pedres monumentals. Si un dia passegeu pels carrers d'Avila o de Burgos o de qualsevol de les altres ciutats castellanes, se us glaçarà l'esperit. Tot és del passat i gairebé res del present. Aquesta ha estat l'obra de la Corona de Castella, progenitora de la Corona d'Espanya i de l'Estat espanyol, en la seva terra d'origen. El pecat de Castella només seria de vanitat, li haurien fet creure que havia donat la vida a canvi que la seva llengua i hàbits fossin els de la Cort i més tard de l'Estat que ha tingut adoradors i servidors de tota mena, catalans, aragonesos, bascos, gallecs. ¿Per ventura són castellans Franco, Serrano Suñer o Carceller? ¿Ho foren el comte de Santa Coloma i el doctor Dou? La Nació castellana és per mi tan respectable com ho pugui ser qualsevol altra, però no els castellans o els aragonesos o els catalans vinculats a la causa de l'espanyolitat. Aquest mite només ha servit per a desorientar l'opinió catalana.

*Ai Castella castellana
si la terra catalana
no t'hagués conegut mai...*

versificà Víctor Balaguer, el qual, significativament, no tingué cap escrúpol a servir l'Estat espanyol com a ministre. Així, molts catalanistes destacats, tot dient penjaments dels castellans, han pogut integrar governs monàrquics o republicans, pel cas és igual, i recolzar, conscient o inconscientment, l'Estat tirànic.

Ens cal, doncs, ser precisos en les nostres posicions per tal de poder atacar amb eficàcia. Hem d'aixecar bandera, junt amb les altres nacions peninsulars que estiguin disposades a fer-ho, contra l'Estat espanyol, sigui quina sigui la forma de govern que el representi. La Península té dos noms històrics, l'un de tradició romana, l'altre de tradició grega. Abandonem el primer en les nostres campanyes, perquè Espanya o Hispània ens recorda massa la tirania a la qual ha estat junyit el nostre poble. Ibèria és el nom grec, adoptem-lo d'una vegada per a representar l'ideal d'una possible entesa entre les nacions peninsulars i, per a significar aquesta i l'aspiració de destruir l'Estat opressor, substituïm l'equivoca consigna d'una *III República* per la de *Confederació Ibèrica*. La primera no diu res, la segona ho expressa tot. Això, és clar, de cara a una política peninsular. Però, encara que l'amic es permeti algunes facècies, als catalans ens cal valorar-nos internacionalment. Hem de sortir de la nostra política tradicional unilateral. Aquesta ens ha deixat i ens

deixaria sempre sotmesos a la voluntat espanyola. D'aquí ve que resulti tràgic allò que Fabregat escriví de broma: Si els catalans no haguéssim col·laborat a l'adveniment de la II República i a la seva estructuració i, fent el desmenjat, haguéssim dit: "moltes gràcies, senyors, nosaltres renunciem a la vostra menja; com que tenim una entesa amb el bloc anglo-saxó, amb França o amb la URSS, esperem que —ells— ens convidin", segurament el bloc anglo-saxó, França o la URSS, ens haurien mirat amb ulls d'astorament, corpesos de tanta renunciació, etc., etc. I així s'hauria esdevingut, si haguéssim dit gràcies, sense tenir cap promesa o compromís internacional. Indiscutiblement hauria estat una acció tan grotesca com la que suposa l'amic. Però plantejem-ho d'una altra manera: suposem que una potència europea hagués adquirit l'obligació de recolzar-nos, ¿pot creure Fabregat que Macià hauria renunciat a la República catalana?

En els temps a venir, a Catalunya li caldrà una política polifacètica, de cara a la Península i de cara al món. I en aquesta no hi haurà contradicció sinó complementació. No obstant, es pot tranquil·litzar Fabregat; malauradament encara no hem adquirit cap compromís, ni jo ni les altres persones que ens interessen per aquestes qüestions. No sap l'amic Fabregat com agraïm les seves objeccions i com restarem agraïts a tots aquells que, com ell, ens vulguin formular les que poguem suggerir-los.

A. Tona i Nadalmaj

Mèxic, D. F., desembre del 1947.

Les reivindicacions nacionals de Lusàcia

DINTRE l'àrea de l'Alemanya, al nord de Txecoslovàquia, entre l'Elba i l'Oder, hi ha una contrada no massa gran, on viu un poble que ha resistit, de fa segles, l'assimilisme germànic i que ha pogut preservar la seva personalitat natural, la seva llengua i la seva cultura: Lusàcia.

És una petita clapa eslava dintre el món germànic, supervivència dels polabis o eslaus de l'Elba, que en els medis erudits són coneguts per sorabis o wendes i a qui correntment s'anomena avui serbis de Lusàcia. Antigament, aquesta gent poblava totes les vores del Bàltic, de Lubeck fins a Hamburg, tota la riba de l'Elba fins a Magdeburg i, després, el llarg del Saale fins a Txebo. La pressió germànica va fer-se sentir damunt d'ells del segle VIIè. al XIIè., i durant aquest temps moltes de les tribus eslaves foren assimilades o bé anihilades. Per una d'aquelles circumstàncies fortuites que un no sap com explicar-se, pogueren sobreviure a la conca superior

del Sprée, els serbis de Lusàcia.

Per això, el poeta Köllar escrivia: "Des de l'Elba infidel fins a les ones del Bàltic, la veu harmoniosa dels eslaus en altre temps ressonava. Muda és eila avui. ¿Qui ha comès aquesta injustícia que crida venjança? ¿Qui ha, només en un poble, deshonrat tota la humanitat? Rugeix, envejosa Germània, veïna de l'Eslàvia! Que són les teves mans que han comès un tal atemptat. Mai cap enemic no ha fet vessar tanta de sang com la teva mà per a anihilar l'Eslàvia". Segles i segles, continuaren els germànics llur acció desnacionalitzadora a Lusàcia. Malgrat tot, els lusacians han pogut conservar llur nacionalitat i llur parla, conscients tothora d'ésser eslaus, disposats sempre a demostrar, per la revolta, llur existència.

No serví de res al Congrés de Viena del 1815 d'atribuir una part de la Lusàcia a Prússia i una altra a Saxònia. Si bé la part prussiana desenvolupà entre els seus fills el dialecte de Kottbus

i la saxona el de Bautzen i, com a conseqüència, això ha creat dificultats d'ordre lingüístic entre els lusacians, durant el segle XIX i el XX, els poetes, els novel·listes, els compositors, els pintors, els periodistes i els savis han fet renéixer la cultura lusaciana. Els estralls imponderables del moviment germànic d'assimilació han pogut ésser contrarestats. La nacionalitat gairebé és intacta.

Les primeres reivindicacions nacionals lusacianes foren fetes públiques en 1848-1849, sense cap efecte. Després de la derrota alemanya del 1918, el Comitè Nacional dels Serbis de Lusàcia s'adreçà a les potències aliades (1r. de gener del 1919) demanant la constitució d'un Estat lusacià independent. Fou debades. Per la primavera d'aquell mateix any, l'exèrcit alemany suprimí brutalment aquell moviment i la Conferència de Versalles ni se'n preocupà. Tot amb tot, els lusacians, continuaren la lluita en col·laboració amb les minories nacionals que hi havia en territori alemany, del

1924 al 1928, i, com els catalans, acudirien als Congressos de Minories que es tenien a Ginebra. Debadés. Debadés, també, tota petició a la República de Weimar i al Reich hitlerià. Qualsevol reivindicació lusaciana, per més modesta que hagi estat, ha estat refusada. I el nazisme féu més i tot: suprimí totes les manifestacions de la vida cultural dels serbis de Lusàcia, confiscà totes les publicacions en lusacià, passà en camps de concentració els líders nacionalitaris i dissolgué entitats. En 1940, van ésser expulsats de llurs terres els darrers intel·lectuals i clergues lusacians i, en 1942, els nazis conceberen el projecte de transplantar a l'Alsàcia-Lorena tota la població en massa de Lusàcia. A la primavera del 1945, l'acció victoriosa dels aliats contra els exèrcits nazi-feixistes units permeté als exèrcits de la U.R.S.S. d'alliberar els serbis de Lusàcia del jou germànic, multiseccular.

No és fàcil de fixar la població de la Lusàcia etnogràfica i la seva veritable extensió superficial, per tal com els alemanys sempre han tingut cura de desfigurar les estadístiques, a fi de restar importància als problemes minoritaris que Alemanya tenia plantejats.

Tanmateix, la "Domowina" —organització cultural central dels serbis de Lusàcia—, segons una estimació feta el mes de gener del 1945, assegurà que hi ha més de 500.000 serbis i que gairebé tots els 400.000 alemanys que constitueixen la majoria de les poblacions de les ciutats lusacianes són, en realitat, serbis germanitzats, que es donen ben bé compte de llur origen lusacià. El 80 % dels serbis són petits pagesos i la majoria són luterans, havent-hi, també, un petit percentatge de catòlics.

Pel març del 1947, els serbis de Lusàcia trameteren a la Conferència dels quatre cancellers tinguda a Moscou un memoràndum en el qual eren demanades solucions radicals per a llur plet nacional. S'hi diu que l'extensió territorial del país és de 8.800 quilòmetres quadrats i que la població total és de 1.200.000 habitants, més de la meitat dels quals són serbis i que la resta està en condicions de parlar l'idioma nacional.

Després d'història la vida del país sota la dominació germànica, els lusacians demanen:

1. Que sigui prevista en el tractat de pau amb Alemanya la manera d'assegurar l'existència nacional dels serbis de Lusàcia tot col·locant-los sota la protecció d'una llei internacional;

2. La separació política de Lusàcia d'Alemanya;

3. La neutralitat del territori separat;

4. La col·locació d'aquest territori sota la supervisió d'un o més dels Estats eslaus. La potència o les potències

encarregades de la supervisió podran tenir al territori lusacià les forces necessàries per a mantenir-hi la pau i l'ordre;

5. L'atorgament al país d'un estatut de garantia per part dels signataris del tractat de pau amb Alemanya;

6. La reparació dels greuges inferits en l'ordre polític, cultural i econòmic pel règim nazi de Hitler i, en particular, la restitució dels béns confiscats i liquidats.

Si els serbis de Lusàcia poden veure satisfetes aquestes peticions ho deuran ben bé a la política paneslava que està portant a cap la U.R.S.S. per tota l'Europa oriental. Si Lusàcia no fos un peó útil als soviets en l'escaquer euro-

peu, ben segur que es migraria en un moviment romàntic, com tants altres moviments nacionalitaris que hi ha per Europa i que, en justícia, haurien de merèixer l'aplicació espontània i reparadora dels principis de la Carta de l'Atlàntic. Si, en lloc d'això, la plenitud de les nacionalitats es deixa a mà de les grans potències que puguin beneficiar-se'n directament; si els plets nacionalitaris multisecculars es consideren plets casolans, com una mera discòrdia política qualsevol, no hi haurà a Europa ni al món cap estructura política estable, perquè, en lloc de l'esperit de cooperació, brotarà pertot el ressentiment i l'esperit de revolta.

P. Sampere

PAISATGES DEL VALLÈS

SANT MIQUEL DEL FAI

Bella fondalada d'aigua en baterola
i cristall que brum i esquix de viola
on la quietud no s'ajoca mai:
Sant Miquel del Fai.

Roca sobre roca, tebior d'espluga,
eco que delira, flora benastruga,
retaule animat, lirisme de lai:
Sant Miquel del Fai.

Degotalls d'argent, cascada de ruixa,
pregària de sant, remugueig de bruixa,
fressa de canyars, ramalla en desmai:
Sant Miquel del Fai.

Gotellam dispers, brumereig, boirina,
sacsonada al cingle com rugosa sina
que, en pondre's el sol, es tenyeix de bai:
Sant Miquel del Fai.

Capella atrevida al galter incrustada
com per no mullar-se, com arreconada,
com esporuguida, pàl·lida d'esglai:
Sant Miquel del Fai.

Paris, 1947.

Gruta de misteri i veus aigualides
en llacs soterranis d'aigües adormides
i rates-pinyades com retalls de fai:
Sant Miquel del Fai.

Salt del Rossinyol, cortina en finestres
de façana trista i cairells agrestes
que l'aigua espargeix amb crepitat gai:
Sant Miquel del Fai.

En la fonda Gorga de la Balma Rossa
l'aigua, com les goges, es desfà la trossa
i el goig s'hi capbussa en cerca d'esplai:
Sant Miquel del Fai.

Llac en cova santa, santa imatge en cova
on el sant posava ses virtuts a prova
i borbolls d'escuma com rissos de xai:
Sant Miquel del Fai.

Força prepotent, de barbra natura,
poua en el fondal l'essència més pura
mentre l'aigua, alegre, rima un virolai:
Sant Miquel del Fai.

Ferran Canyameres

P A I S A T G E
C A T A L À
N E V A T

La cresta de les
Muntanyes Agudes
en el Montseny

Catalans que han oblidat la Pàtria

EN comparació als espanyols que hi ha radicats a Mèxic, el nombre de catalans apareix com gairebé insignificant. Val a dir que la nova emigració, ultra augmentar en alguns centenars el nucli antic, li ha donat un matis pregonament catalanista. Això no li lleva que molts dels antics residents particularment entre aquells que resideixen fora de la influència del nucli més important de la capital federal, s'hagin diluït en el conglomerat espanyol, perdent tota mena de noció del que signifiquen com a catalans.

No podríem pas assegurar que en altres països d'aquest Continent Americà, la cosa sigui diferent, però sembla, a jutjar pels centres catalans que existeixen i per les publicacions catalanes qui hi veuen la llum de fa anys, que els nostres connacionals almenys compten amb alguna organització que els manté en una certa unitat d'idees i en una coneixença dels actuals problemes amb què s'enfronta la nostra Pàtria.

Res de tot això es nota ací. Almenys si ens basem en la situació que preval entre els catalans antics que hem conegut pel Nord del país. No existeix cap lligam entre ells ni cap lligam amb el nucli més organitzat. No es nota la mà de cap organització que amb fins de propaganda faci arribar les seves publicacions a aquests catalans. No hi ha cap organisme "oficial" o "governamental" català que es preocupi de l'existència d'aquests catalans fent-los arribar, si més no, les seves notes oficials,

tan ben retocades d'estil. Són, aquests catalans, com ànimes en pena, des del punt de vista catalanista, que van per l'espai d'Amèrica sense que preocupin a ningú, com si solament comptés l'opinió que es pogués formar amb els nuclis de catalans que demà puguin emetre el vot.

Hom s'ha planyut en aquests darrers temps i ho ha escrit copiosament sobre l'estat psicològic, vers el Catalanisme, dels catalans residents a la Pàtria. S'ha escrit sobre llur descatalanització, malura que sembla afecta d'una manera greu a les generacions joves, nívols que han anat creixent enmig de pares indiferents a tot neguit patriòtic —la vida és dura—, d'una parla estranya i d'influències contràries a les nostres reivindicacions. S'ha proposat que es muntessin escoles catalanes, per tal de deturar la davallada, que es sovintegessin els cursos de català, en fi, que es realitzés una labor pedagògica entre els joves catalans de l'emigració. Amb els anys que aquesta porta de duració, en el curs dels quals hem vist néixer fins un Govern català de l'exili, si aquests haguessin estat els propòsits patriòtics dels nostres dirigents, s'hauria pogut ressuscitar l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a Amèrica i segurament els resultats haurien estat dels més falaguers. Però, si els veïls residents que viuen desvinculats de tota organització que ajudi a mantenir llur catalanitat o que els informi de l'estat actual dels nostres afers nacio-

nals? La majoria d'ells tenen familiars i si tots plegats viuen absents de tota idea de Pàtria, la idea de l'organització de l'escola catalana a l'exili, o si voleu a Amèrica i més particularment a Mèxic, seria una cosa feta a mitges. Malament podríem mantenir fresques les branques, si oblidéssim de tenir cura del tronc i de les arrels.

És precís associar al concepte de Pàtria Catalana, a tots els catalans disseminats pel món. Si hom ha cregut que era imprescindible l'existència d'un Govern Català, la pitjor cosa que podria succeir fóra que solament ho fos de nom. El menys que es podria fer, com a cosa primordial, és posseir una estadística de tots els catalans per naixença que viuen esparsos per tots els Continents, per tal de fer-los arribar, si més no, les notes oficials. Perquè es dóna el cas curiós que molts d'aquests catalans ignoren fins l'existència del propi Govern.

Si pretenem que Catalunya assoleixi de nou la seva personalitat nacional, sembla que hauríem de començar per valoritzar aquesta opinió exterior, que és el que significa en els importants nuclis de catalans que resideixen, des de fa dècades, fora de la nostra Pàtria. És entre aquesta opinió catalana exterior on es fa més imprescindible la propaganda per tal que no segueixin oblidant la Pàtria, i els seus sentiments íntims no puguin ser desnaturalitzats per aquest complex d'espanyolisme que es nota en aquest Continent o bé pel mite de la *Madre Patria*.

Ramon Fabregat

Mèxic, desembre, 1947

Al voltant del llibre del canonge Cardó

UN llibre poc comentat a Amèrica és la "Histoire spirituelle des Espagnes", del canonge Cardó, escrit des de l'exili a Suïssa. Suposo que el no haver-se publicat més que l'edició francesa ha fet que l'interès que indubtablement té l'energíca requisitòria contra Franco i el que representa el seu règim, s'hagi reduït per manca de difusió de l'obra. Alguna cosa semblant ha ocorregut amb les Memòries d'un exiliat català que va publicar el comte de Güell i que tant de ressò trobà en la premsa francesa.

Lluny de nosaltres llançar-nos a cap mena de crítica del llibre escrit per català tan prominent com el Dr. Cardó; a part que per ell pertànyer a la disciplina eclesiàstica per força ha de sustentat punts de vista que moltes vegades no estiguin en consonància amb els nostres. Però, per distanciat que poguéssim estar de les seves conclusions, i per què hauríem d'escatimar l'elogi en tot allò que representa un magnífic es-

perit, no pas de tolerància (que tampoc no acceptariem) sinó de comprensió? Comprensió! Heu's ací el gran problema del nostre temps. Mirem per tots cantons i veurem com el món es debat avui en una atmosfera d'intolerància que fa escriure; el diàleg s'és interromput i només es concep la diatriba, l'insult i la demagògia com armes de discussió.

Els catalans, per desgràcia, no ens en escapem ni en aquestes hores més doloroses per la pàtria. Només per aquest sol mèrit (si fos l'únic, car entenc que en té d'altres) el llibre del Dr. Cardó m'ha plagut, perquè, tot i establint unes premisses que jo no subscriuria pas, l'autor s'esforça a ésser humà i comprensiu. Si a tots ens guiés aquest mateix ànim, potser podríem contemplar l'esdevenidor amb més optimisme que no ho fem avui en mirar de cara a Catalunya.

El canonge Cardó, en una curiosa recenció històrica evidentment escrita de cara als estrangers als qual s'adreça (i per tant les falles que pugui contenir

l'ordre cronològic en res no alteren la finalitat) per plantejar-los el problema hispànic, demostra com en el curs del temps, sempre en la Península s'han enfrontat dos esperits distints; cadascun amb defectes i virtuts però que han xoat sempre i que lluny de consolidar una obra comú, no han fet més que germinar en diferències i han afeblit la corpora amb la qual volia cobrir-se una unitat nacional. Intransigència i absolutisme dels castellans; desori en els catalans que ens ha fet un poble anàrquic.

Hi ha sempre molt de veritat com també parcialitat en presentar fets històrics i voler-ne treure ensenyances. En definitiva, la història il·lustra, però no obliga. Pel que a nosaltres afecta, podríem dir que les debilitats o possibles errors que de mica en mica portaren als nostres avantpassats a junyir-nos a Castella, convertida en la representació màxima de la pseudo unitat hispànica, no són de caràcter intangible i estan sempre pendants de revisió, si tal és la vo-

luntat del poble. Quan Catalunya recobra la seva llibertat d'expressió, si es veu amb força per trencar tot lligament podrà fer-ho sense necessitat d'haver de mirar enrera.

A mi no m'han agradat mai les polèmiques bon xic trivials de si els catalans valem més que els altres. El que interessa és que tinguem perfecta consciència del nostre deure com a tals i pensar que la simple condició de català seria de resultats negatius si darrera no existís la ferma voluntat d'un redreçament d'emancipació nacional.

És clar que aquestes consideracions ens portarien bon xic lluny del llibre del Dr. Cardó. Per bé que no podríem aprovar certes acusacions i reticències

contra homes d'esquerra que en el moment dels tràgics esdeveniments de juliol foren desbordats per la torrentada passional (aquí, al canonge li ha mancat la perspectiva històrica) ni tampoc subscriure la tesi que com a via de solució al problema d'Espanya ell aporta, ens interessava, no obstant, subratllar i aplaudir l'esperit comprensiu que s'hi observa així com el desig vehement d'arribar a un clima de condescendència i respecte en les opinions, supeditant-nos tots a l'interès general de Catalunya, si és que de veres volem entrar en un període de pau espiritual i de reconstrucció ciutadana.

Vicenç Bernades

Havana, desembre, 1947

Més llibres catalans

SOTA la direcció de Ferran Canyameres, les "Editions Universelles", de París, anuncien la publicació d'una sèrie d'obres en català, en una col·lecció denominada "Albor". Són originals d'escriptors nostres que es troben lluny de Catalunya.

Dóna una idea d'aquesta lloable iniciativa la presentació que en fa Ferran Canyameres, en adreçar-se amb aquests mots als lectors catalans:

"A part les obres catalanes que, d'un temps ençà, han aparegut lluny de Catalunya gràcies a l'esforç d'alguns compatriotes nostres, pot ben dir-se que mai cap editor estranger no s'havia decidit a publicar llibres en català. Això ens col·locava en un pla d'inferioritat, sobretot a França, on, des de fa anys, algunes cases editorials vénen fent llargs tiratges d'obres d'autors d'altres països en llur llengua original. La llengua catalana mereixia que se li obrissin les portes de l'expansió fronteres enllà, oi més havent-li estat barrades les de la terra de la qual és l'ànima. Ho reclamava, també, la pruija que milers de catalans escampats pel món senten de llegir en llur idioma, sense oblidar els que restaren a Catalunya, aquells que sabem àvids de conèixer les inquietuds dels nostres intel·lectuals confinats a l'exili, a l'exili que és font de melangia i també d'experiència i d'experimentació creadores.

"Conscients del que això representa, no hem parat fins a trobar una editorial francesa disposada a ajudar-nos, comprensiva, en aquesta tasca de gran significació patriòtica que, ensems que endegarrà les nostres lletres en el corrent universal, honorarà la nostra gloriosa llengua, serà una resposta exemplar al menyspreu que, a Catalunya mateix, s'ha fet de la seva riquesa en pretendre, capciosament, de presentar-la com una llengua d'estar per casa.

"El gest de les "Editions Universelles" és molt digne d'estima. Comptarà en la història d'una gran part del poble català a l'exili. Cal que no l'oblidin aquells que viuen en constant neguit per la terra que és en nosaltres pel record i per l'enyor. Cal també que aquells que no hagueren d'abandonar-la vegin, en aquestes edicions catalanes, una prova de l'alta consideració del món per la nostra cultura.

"Les obres que figuren en la llista que donem a continuació, en nombre de vint-i-cinc, es publicaran sense seguir cap ordre, bo i procurant que les matèries hi siguin alternades. El preu de venda d'aquests llibres estarà a l'abast de tothom.

"El Govern de la Generalitat de Catalunya i Cultura Catalana (Associació d'Intel·lectuals Catalans), en assabentar-se que les "Editions Universelles" anaven a publicar una sèrie d'obres en català, li expressaren en termes estimuladors llur reconeixement, bo i mostrant-se disposats a contribuir al millor recípi-

ment de l'empresa. És d'esperar, doncs, que igualment hi contribuïran tots els que viuen conscients del que representa, de cara al món, una obra com aquesta pel caliu espiritual de la nostra terra acugulat en les cendres de la incomprensió i de la mala fe."

Està a punt de sortir "Richelieu, amic de Catalunya", d'Antoni Rovira i Virgili, i seguiran: "La fi de Raquel", de Josep Carner; "La coneixença de l'exili", de Josep Solanes; "A dos dits de terra", d'Angel Ferran; "Ombres" (poesies), de Ventura Gassol; "Les exigències col·lectives i l'ànima personal", de J. M. Corredor, amb un pròleg d'Amadeu Hurtado; "La Bíblia valenciana", de Rafael Tasis; "Història del meu temps", memòries d'Amadeu Hurtado; "El mariner", novel·la d'Aurora Bertrana; "Món, dimoni i carn", contes i novel·les de Ferran Canyameres; "Poesies", de Mèrius Torres, amb un pròleg d'Antoni Rovira i Virgili; "Les inquietuds de Daniel Auban", novel·la de Lluís Capdevila; "Ramón Guinovart", novel·la d'E. Granier-Barrera; "Suburbi londinenc" (impressions), de Carles Pi i Sunyer; "L'existencialisme" (assaig), de J. M. Lladó-Figueres; "Una política catalana", de J. Quero-Molares; "Nou Prometeu", novel·la de Manuel Cruells; "L'alliberament de mossèn Malaquies", novel·la de Pere Mas i Perera; "Sota el sol, els estels i dintre el vent", poesies d'Ambrosi Carrion; "Vides de Picasso", assaig de biografia pura, de L'Alquimista; "Història de miracle", novel·la de Josep Torrents; "Els barris", estampes barcelonines, de Víctor Alba; "El que la humanitat deu a Catalunya", de Diego Ruiz; "Crònica d'exili", de Roderic Fonseca, i "Symbola", divises i consells, de Joan Lluís Vives (1492-1540), amb introducció, traducció directa del llatí, bibliografia i notes d'Olga Prjevalinski i Ferrer.

Sant Celoni (Vallès Oriental). — Vista general de la població

PARAULES D'ACTUALITAT

L'ANTARTIDA. — Nom amb el qual són designades les terres polars situades a l'extrem sud del continent americà entre els graus 53 i 90 de latitud. L'Argentina, Xile, Anglaterra, Germània, Noruega, França i els Estats Units han proclamat de tenir drets parcials sobre aquestes terres per conseqüència d'expedicions i preses de possessió ocorregudes en diverses oportunitats.

Hom considera que la terra ferma de l'Antàrtida comprèn una extensió de 14 milions de quilòmetres quadrats. L'Argentina té establert un lloc d'observacions meteorològiques a les illes Orcades, que en són l'avanzada, des de l'any 1902.

Considerada la regió antàrtica com d'una gran perspectiva d'explotacions naturals, això fa comprendre tant d'interès internacional en tenir-hi dret de possessió. Però, sembla que l'Argentina, per raons de latitud, i per expedicions i raids aeris d'observació realitzats no fa gaire amb reconegut succés, es considera el pretendent de més "chance" per a afegir al seu ja extens territori aquesta nova expansió.

Llegim que de les pesqueries de balenes solament la regió produeix per any oli per valor de 60 milions de pessons argentins. Els geòlegs que l'han visitat hi asseguren l'existència de valuosos jaciments de carbó.

Les més famoses expedicions que s'hi han realitzat han estat les del francès Jean B. Charcot a les darreries del segle passat, del norueg Otto Nordensjöld entre els anys 1901 i 1903, rescatada, aquesta, per la corbeta argentina "Uruguay". I posteriorment les de Amundsen, Scott, i l'almirall nordamericà Richard Bird.

CARTEL. — Paraula alemanya equivalent a les més divulgades *consorci* i *trust*. Associació d'industrials o de financers, destinada a monopolitzar la producció o la comercialització d'un producte, o dominar el mercat mitjançant l'eliminació de la concurrència, la

fixació artificial de preus, regularització de la producció i distribució, etc.

DUMPING. — Paraula anglesa que en matèria de política econòmica significa el domini o intent de domini d'un mercat, valent-se de la seva inundació amb mercaderies a uns preus tan baixos que fan impossible tota concurrència. La paraula ve de *dump*, que vol dir, justament, inundació. Per a prevenir-se del *dumping*, que pot aterrar una indústria nacional paralitzant-la, els Estats es veuen obligats a establir aranzels duaners defensius contra els productes introduïts en aquelles condicions. El *dumping* és exercitat a voltes per nacions en les quals la mà d'obra és baratíssima, com per exemple el Japó, o per nacions posseïdores de prou reserves com per fer perdre fins a la nihilació la indústria rival que aspiren a liquidar.

El darrer glop

Adormidet, xuclant el pit encara
la pobra dona el besa tot plorant.
La llum de l'alba, de raigs d'or amara
la testa rossa del bonic infant.

—Avui vindran, fill meu —diu afligida—
Avui se t'enduran, rei del meu cor!
Et volen a ciutat! Com si la dida
no en sabés prou de conservâ un tresor!...

Qui m'ho havia de dir! Perquè et portessin
va caldre que sentís dringar diners:
avui, perquè de mi no et separessin
donaria el que tinc... i encara més!

E. GUANYABENS.

Les paraules "difícils"

(Farsa en un acte breu)

Personatges: Senyor Rabascall, Sra. Rabascall. Dues visites: la Sra. Maria i la senyora Maria-Antònia.

Per tal d'encetar conversa, la senyora Maria diu:

Sra. Maria. — Saben què em van dir l'altre dia? Però voldria que quedés entre nosaltres. Que en Pidelaserra és senyagenerari.

Sra. Rabascall. — Permeti'm que ho

Mestre Jou & Cia Ltda.

Caixa Postal, 2920
Rua João Bricola, 24-23.º andar
Teleg. "Mestrejou"
Tel. 30358

SAO PAULO

(BRASIL)

MATERIES PRIMES
PER A LABORATORI
I LICORERIES

MENTOL, CAFEINA,
OLIS I CERES

PRODUCTES
DE MENDIOCA

LLIBRES

Representants i Distribuïdors
d'Editorials Estrangeres

posi en quarantena. No és de creure que un senyor de la seva edat...

Sra. Maria-Antònia. — Jo tampoc no ho crec. Tot sovint la gent parla perquè té llengua.

Senyor Rabascall. — Jo el que us puc dir és que aquest tipu maneja molts diners, i no serà pas per la renda que cobra de les propietats...

Sra. Maria. — Mirin, jo ja no tinc confiança en ningú; moltes vegades aquests mata-les callandu són els més perillosos.

Teló

HOMENATGE AL MESTRE SUNYER. — Al cap d'any del sensible traspàs del que fou gran patriota català i autor de notables obres musicals, el mestre Ernest Sunyer, el Casal de Catalunya va retre-li homenatge de fervorosa recordació.

Just al dia que s'esqueia el primer aniversari —19 de desembre— hom efectuà un acte que per la seva senzilla i emotivitat va plaure a tothom.

Lluís Ros, va evocar, amb un sentit parlament, l'obra patriòtica i musical del mestre Sunyer; va explicar com es produí la fundació de l'Orfeó Català a l'antic Casal, gràcies a Sunyer; la trajectòria del mestre en la direcció de l'Orfeó, la seva obra de compositor i de creador d'altres agrupaments musicals, catalans i argentins; i, per últim, la seva dissort mentre exercia dues càtedres de música a la Universitat de Cuyo, colpit d'enyorament.

Acabada la dissertació, un conjunt musical integrat per Albert Várady (violí), Joan Castellví (violoncel) i Alfred Gatell (piano), va executar el trio "Resorgiment", original del malaurat mestre homenatjat, composició feta a base de cançons populars catalanes el motiu principal de la qual és la melodia d'"Els Segadors", obra d'innegable vàlua artística i d'una intensa emotivitat patriòtica. Els executants van interpretar-la notablement.

L'Orfeó Català, reforçat aquella vetllada d'homenatge per antics cantaires que així volgueren testimoniar llur estima pel mestre Sunyer que els havia dirigit, va cantar "Himne de la Llibertat", "Sardana trista", "Dolç captiveri", "Rieteta blanca" i "La nostra dansa", composicions originals, totes, del mestre Sunyer. La darrera hagué de repetir-se davant la insistència de l'auditori. Dirigi el mestre Alfred Gatell, actual director de l'Orfeó, amb la cooperació de la mestressa Anna Casals de Santsalvador, col·laboradora, durant un quart de segle, del mestre Sunyer en la Direcció de l'Orfeó.

Mestres i cantaires van fer-ho molt bé. Llàstima que el nombre d'orfeonistes d'aquell dia no pogués continuar!

Al final, la senyoreta Gutiérrez, en nom dels orfeonistes, va fer ofrena al Casal d'una placa amb l'efígie del mestre Sunyer en relleu, per a ésser posada a la sala d'assaigs de l'Orfeó. Sobre un fons exornat amb les quatre barres de la nostra bandera, el retrat del mestre sobresortint, amb una inscripció al·lusiva. La placa és obra artística del senyor Andreu Sabaté, qui així volgué adherir-se a l'homenatge.

L'endemà passat, diumenge, al matí, orfeonistes i amics d'Ernest Sunyer es congregaren davant la seva toraba, en el Panteó del Montepio de Montserrat, i hi posaren un ram de flors. El senyor

Notícies

Josep Agràs, ex-president del Casal, va pronunciar unes sentides paraules.

Al migdia, en l'audició de "L'Hora Catalana", l'Orfeó va cantar les cinc composicions del mestre Sunyer, executades la vetlla de l'homenatge. Prèviament el senyor Ros va dissertar sobre l'obra i la personalitat del mestre.

ELS NOSTRES ARTISTES. — L'obra sanmartiniana del pintor Roig-Matons ha merescut de la Comissió Nacional de Cultura de l'Argentina especial atenció. Suara li ha atorgat un subsidi a fi que pugui continuar-la i realitzar el pla que té en vies d'execució, el qual l'artista pensa dur-lo a terme abans de complir-se els cent anys de la mort del general San Martín. El dia precís que els faci, que és el 17 d'agost de 1950, Roig-Matons es compromet a obrir la seva exposició de motius sanmartinians.

És sabut l'esforç que significa una tasca de tal envergadura si hom té en compte que el pintor la realitza en els massissos i contraforts andins, sovint entre la neu i els vents gèlids, i enmig de dificultats innombrables per tal de poder seguir la ruta exacta per on passa l'exèrcit llibertador comandat pel general San Martín.

Per la mostra ja exposada temps passats, l'obra que en aquest aspecte realitza Roig-Matons té una doble vàlua: artística i històrica.

AUDIVERT A FRANÇA. — Aquest distingit artista català, conceptuat un dels millors gravadors contemporanis, que tants d'èxits ha aconseguit en la seva gira per Amèrica, està en camí de França. Noves arribades de Mèxic ens ho assabenten.

Estem segurs que Pompeu Audivert a Europa triomfarà com ha triomfat pertot Amèrica on han pogut conèixer la seva obra.

NOU CONSELL DE LA COMUNITAT CATALANA. — El Consell de la Comunitat Catalana resident a la República Argentina ha estat renovat darrerament, d'acord als estatuts que regeixen la nostra institució federal.

Ara, el seu Consell Executiu es constituït així: Joan Llorens i Bassa, president; Joan Merli, vice-president; Pelai Sala i Berenguer, secretari de relacions; Manuel Valls-Sala, tresorer, i Francesc Colomer, vocal.

El primer acte realitzat pels nous dirigents ha estat una visita al Conseller del Govern de Catalunya i benemèrit patrici, senyor Carles Pi i Sunyer, que, com saben els nostres lectors, ha fixat la seva residència a Montevideo.

SERRA-MORET HA RENUNCIAT.

— Notícies provinents de França ens fan saber que el senyor Manuel Serra i Moret, Conseller del Govern de Catalunya a l'exili, ha presentat la renúncia del seu càrrec a l'honorable senyor Josep Irla, President del Govern, qui l'havia nomenat aviat farà dos anys.

APAT ANUAL DE COMPANYYONIA. — La Secció d'Art Escènic del Casal de Catalunya ha celebrat amb un sopar l'acabament de tasques, com ja és de consuetud.

L'apat va servir-se en el restaurant de La Torre que el Casal de Catalunya posseeix a Vicente López, el dissabte 10 d'aquest mes.

Van fer ús de la paraula els senyors Josep Rigau, Agràs, Ducet i Ros.

D'ESTATS UNITS. — És a Miami (Florida), l'eminent cirurgià català doctor Josep Trueta, qui ha donat una sèrie de conferències a diferents universitats i institucions científiques del Canadà i Estats Units. El savi català ha estat pertot objecte de moltes atencions. Després de sojornar una quinzena a la famosa platja, visitarà Xicago i, a primers de febrer, es reintegrarà a la seva residència d'Oxford (Anglaterra).

DE MONTEVIDEOU ESTANT. — Pi i Sunyer al Casal Català. El dissabte 13 de desembre, a la tarda, el Conseller del Govern de Catalunya a l'exili, senyor Carles Pi i Sunyer, va visitar el Casal Català. Van rebre'l les autoritats del Casal i més d'un centenar de persones. Hi havia també representacions dels bascos, gallecs i espanyols.

Féu la presentació de l'il·lustre visitant el senyor Ramon Panedes. Pi i Sunyer va pronunciar un parlament optimista quant als ideals de reivindicació pàtria.

El visitant fou obsequiat amb un vermut d'honor.

Vetllada literàrio-musical. El dissabte 20, al vespre, el Casal Català va celebrar una festa la primera part de la qual fou constituïda per un recital de cançons catalanes a càrrec de la senyora Concepció Jou de Pla, acompanyada a piano pel mestre Simeó Jou. Les composicions interpretades foren: "El cant dels ocells", "La filadora" i "Decandiment". La senyoreta Maria Miquel i el senyor Eudald Oliveres van recitar el diàleg "Marieta Cistellera", i el senyor Josep Brió el monòleg "Tot viatjant".

La segona part fou integrada per la representació de l'obra en un acte, de costums vilatans, original de Ramon Ramon i Vidales, "El carro del vi", notablement interpretada per la senyora Maria Esteve, la senyoreta Maria Miquel i els senyors Casanoves, Oliveres, Querol, Tafalla, Castellà, Esteve i Mestre.

Homenatge a un educador català. - Montevideo acaba de retre un escaient homenatge al qui fou il·lustre educador En Tomàs Claramunt, conacional nostre, fill de Sant Pol de Mar, qui arribà a la capital de l'Uruguai en 1867 i hi actuà en la docència fins a la seva mort, ocorreguda ja en aquest segle.

Per decret del govern uruguaià es donà el seu nom a una escola de la capital, la núm. 23, que des d'ara es diu "Tomàs Claramunt".

El professor Claramunt exercí en el Col·legi Universitari, fou Director de l'Escola d'Experimentació de 3er. grau, N° 1, també del Liceu Montevideo i, encara, del Col·legi de Sant Francesc. Fundà l'Escola Superior de Comerç, fou catedràtic de Comptabilitat i propulsor

de l'actual Facultat de Ciències Econòmiques i d'Administració.

Escriví diverses obres de caràcter didàctic i tècnic, i és considerat a l'Uruguai com un dels seus més il·lustres educadors.

A la cerimònia de batejar amb el seu nom l'Escola, van assistir bon nombre dels seus ex-deixebles, amics i admiradors de l'eminent educador, ultra les autoritats municipals i educacionals. En aquest acte es va inaugurar també el bust del mestre Claramunt alçat en el vestibul de l'Escola. Acabada la cerimònia, la concurrència va traslladar-se al Cementiri Central a posar una ofrena floral a la tomba que guarda la seva despulla.

Edicions "Catalònia"

MEXIC

Per la continuïtat i difusió de la cultura catalana

"Història de Catalunya", de F. Soldevila i P. Bosch-Gimpera. \$ 11.00

"Solitud", novel·la de Víctor Català. \$ 8.50

"Retrats Literaris", de Domènec Guansé. (28 biografies d'escriptors catalans). \$ 6.00

Comandes i subscripcions a altres 15 títols de la Col·lecció: Av. L. M. Campos 1331. T. A. 76-0809. B. Aires

Pichincha 176

BUENOS AIRES

DEPÓSITO DE LIBROS ARTES CIENCIAS RELIGIÓN H. VILA Y VALLÉS

Casilla Postal
2258

LLIBRES DE TEMES CATALANS (escrits en castellà)

J. M. de Nadal — RECUERDOS Y CHISMES DE LA BARCELONA OCHOCENTISTA	5.—
— MI CALLE DE FERNANDO	2.—
— EL MONTSERRAT DEL OCHOCIENTOS	6.—
— LAS PLAYAS DEL OCHOCIENTOS	2.—
— GENTE DE ENTONCES	2.—
Luis G. Manegat — HOMBRES Y COSAS DE LA VIEJA BARCELONA	7.—
F. Puig y Alfonso — RECUERDOS DE UN SETENTON	5.—
A. Capmany — EL CAFE DEL LICEO Y SUS BAILES DE MASCARAS	6.—
Ricardo Suñé — ESTAMPAS BARCELONESAS	6.—
F. Bardelló — LA MUSICA EN BARCELONA	6.—
R. Alberich — LAS CASAS SEÑORIALES EN BARCELONA	5.—
F. Blassi-Vallespinosa — EL MONASTERIO DE POBLET	7.—
L. Campos — RETABLO DE LA BARCELONA PRETERITA	5.—
Castells y Teres — GUILLERIAS	8.—
A. Castillo — DE LA PUERTA DEL ANGEL A LA PLAZA LESSEPS	50.—
J. Ciervo — FEDERICO SOLER (Pitarra)	5.—
M. Clarasó — VALLE DE ARAN	7.—
A. Esclasans — JACINTO VERDAGUER - Un Siglo de Barcelona	5.—
L. Estivill — PEDRAFORCA	6.—

J. Ràfols — EL ARTE MODERNISTA EN BARCELONA	\$ 6.—
Talens y Anglaseu — NURIA	9.—
Elisa Vives de Fàbregas — VIDA FEMENINA BARCELONESA EN EL OCHOCIENTOS	9.—
R. M. Wernberg — COSTA BRAVA	7.—
Yogocesar — SABOR Y PINTURA	5.—
Ignacio Agustí — MARIONA REBULL	12.—
Ignacio Agustí — EL VIUDO RIUS	12.—
Miguel Villalonga — MISS GIACOMINI	4.—
Eugenio d'Ors — LA BIEN PLANTADA	9.—
Carmen Laforeat — NADA	11.—
Miguel Llor — LAURA	14.—
F. Mistral — MIREYA	9.50
José Plá — UN SEÑOR DE BARCELONA	16.—
José Plá — VIAJE EN AUTOBUS	7.—
José Plá — HUMOR HONESTO Y VAGO	7.—
José Plá — EL PINTOR JOAQUIN MIR	7.50
José Plá — LAS CIUDADES DEL MAR	8.—

Llibres Montserratins:

Dom Suñol — CANTO GREGORIANO	\$ 4.75
Dom Albareda — HISTORIA DE MONTSERRAT	14.—
Dom Abdeodat — LAS GRANDES VIRTUDES DE UN NIÑO	4.25
Dom Ramon — L'ORDRE BENEDICTINA	4.50
Dom Brenach — SAXIA	3.—
— REGLA DE SANT BENET	2.50
— VIDA DE SANT BENET	2.50
— PREHISTORIA DE MONTSERRAT	9.50

J. Cabré

Buenos Aires

Entre Rios 639
Tel. 38-9732

Demaneu-nos
una visita.

Llibres al comptat o a pagar
en fàcils quotes mensuals:

★ ENCICLOPEDIA SAPIENS, Modern i excel·lent diccionari de la llengua castellana, en tres magnífics volums; HISTORIA UNIVERSAL, de César Cantú; MARAVILLAS DE LA VIDA ANIMAL; CONSULTOR MEDICO DEL HOGAR, etc.

NEULES, CUCURUTXOS, «OBLEAS»,
«CUBANITOS» i VIENESES ABADAL

BOMBONS Estil Viena

Ramon Abadal i Cia.

Rmé. Mitre 4260

Buenos Aires

T.A. 60 Caballito, 7098

Confiteria «La Rambla»

T.A. 35-0195

SALAS GERMANS I CIA.

T.A. 35-0195

FABRICA DE DOLÇOS

861 • Sarmiento • 861

BUENOS AIRES

Elaboració diària d'ESPECIALITATS CATALANES

Braços de Gitano • Biscuits de la Reina • Palos de Jacob

MERENGUES - PERSIANES

BOMBONERIA FINA - SERVEI DE LUNCH

Per Cada Festa un Producte Adient

Els nostres TORTELLS són una delícia

Comandes per a la Ciutat i per a l'Interior de la República - Atensem Encàrrecs per Telèfon

Lluís Llorens

ESCRIVÀ

del Banc Hipotecari Nacional

25 de Mayo, 130

659-0740

MORON F.C.O.

Ref. Esmeralda, 155

34-4824

BUENOS AIRES

Estudi Fornés

PATENTS D'INVENCIO

MARQUES DE FABRICA

I DE COMERÇ

NOMS COMERCIALS

O D'ESTABLIMENTS

PARTIDES

ADMINISTRACIO DE PROPIETATS

Dr. Ricard Gordó-Fornés

(De la Universitat de Barcelona)

Agent Oficial de la Propietat Industrial

Avinguda Callao 856-2.º pis

Tel. (Provisori) 44-0647

BUENOS AIRES

Horari: de 10 a 12 i de 15 a 18 • Informes Gratuïts

«BELLUS ET RAPIDUS»

Impremta

FONTANA

Perú 796
Tel. 33-5974

UNA ORGANITZACIÓ AL SERVEI DE TOTES LES INDÚSTRIES

Alumini	Bronze	Coure
Corretges	Canons	Acers
Robineria	Per a vapor, aigua i gas	Metall blanc
Vàlvules	Bombes	Niquei
Empaquetadures	Gomes	Pedres esmeril
	Polítics	

GRAN ASSORTIT EN METALLS I EINES

per a Tècnics, Mecànics i Industrials

PERNS, CARGOLS i FEMELLES

de Ferro, Acer i Bronze en tots els passos

AMERICANES, ANGLESES i METRICS

Tot el necessari per a Foradar, Roscar i Ajustar

EL MILLOR SERVEI EN EL MENOR TEMPS

Casa Central:

Sarmiento i Montevideo

U.T. 35, 3016 - 17 - 18

BUENOS AIRES

Sucursal:

Rivadavia 353

Tel. 8661

CORDOBA

Dipòsit: CHARCAS 1679

Fontana,
Perú 796.
Buenos Aires.

Dr. Joan Llorens

ADVOCAT

ESMERALDA 155, 4art. pis

T. A. 34, Defensa 4824

BUENOS AIRES

Hores de consultar de 11 a 12 i de 16 a 18

Consultes gratuïtes per als socis del "Casal
de Catalunya" els dimarts i dijous.